

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxíu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

Cal Jan de la Roca

Tots els Fossas de Fals tenen un origen comú, tots són descendents de Joan Fossas, un clavetaire de Manresa que va arribar a Fals a finals del segle 18è. El pare del Joan ja era clavetaire i possiblement també ho eren els seus avantpassats. A Manresa hi havia nombrosos tallers de clavetaires o fabricants de claus a la zona compresa entre el carrer de les Piques i el carrer Arbonés, on s'hi havien instal·lat els emigrants occitans que van portar aquest ofici al nostre país. Primerament, el Joan Fossas va aixecar al Raval d'Oliveres la casa de cal Pastor, tal com ho testimonia la llinda d'una finestra que porta el seu nom i la data 1799. Al cap d'un parell d'anys, no sabem el motiu, va vendre's la casa nova a Domingo Gorgas, un pastor de Rajadell. Es va trobar llavors en la necessitat d'haver de construir una altra casa per a ell. El 2 d'abril de 1801 va fer uns tractes amb Bonaventura Llussà, el propietari del Tatger. Li va establir un tros de 5 quarteres de superfície situat en un indret dit el Bosc de la Cigaleta. En va pagar 200 lliures, un preu elevat, però és que la terra era productiva, ja que estava plantada quasi tota de vinya i oliveres. Aquesta terra l'havia recuperada el Tatger l'any 1792 d'un parcer, el Josep

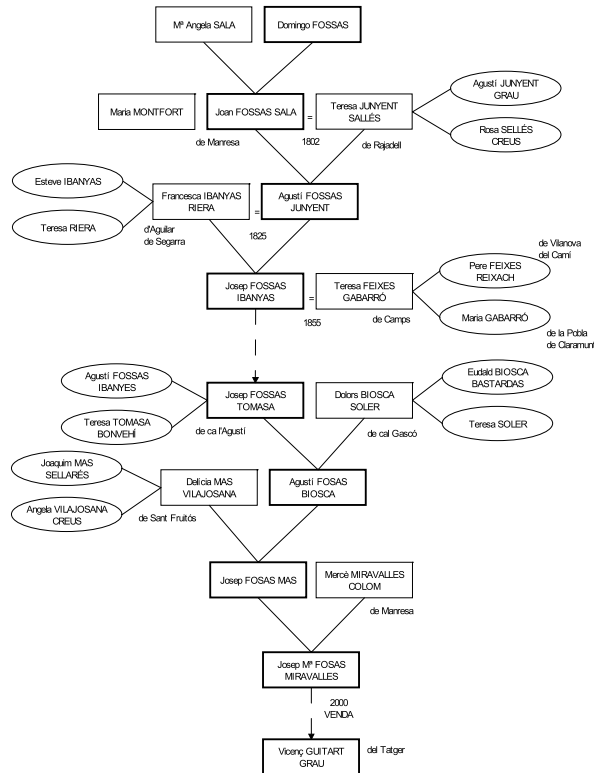
Portal de l'entrada

Quer, que era qui havia plantat la vinya. En el contracte original, el Quer havia obtingut permís per fer-s'hi la casa dins del tros, però sembla que no va fer ús d'aquesta opció. El Joan sí que va construir la casa, a la vora del camí ral que baixava de Calaf a Manresa, i sobre d'unes enormes roques que hi havia. Per això, la casa va ser anomenada cal Jan, o Joan, de la Roca.

El Jan de la Roca va casar-se el 1802 a l'església de Rajadell amb Teresa Junyent Sallés. La Teresa era filla d'Agustí Junyent Grau, una branca Junyent que estava radicada a Fals. La Teresa va morir jove i la parella va tenir només un noi, l'Agustí. El Jan va casar-se llavors amb Maria Montfort. Amb la segona dona va tenir tres fills i una filla. El 1831 va fer testament, en el qual va ratificar que l'Agustí era l'hereu, va deixar 50 lliures pel dot de la filla, una vinya de 6 quarteres a mitges entre el Francesc i el Manuel, i 800 lliures pel Joan. El Joan es va establir a Manresa, la Francesca es va casar amb Pau Fontanet de Boixadors, i el Francesc Fossas Montfort va ser el cap de brot dels Fossas de cal Mongia. El Joan, el clavetaire convertit en pagès, va lliurar l'ànima el 1836.

Agustí Fossas Junyent, el següent amo de la casa, era casat des del 1825 amb Francesca Ibanyas Riera, d'Aguilar de Segarra. Va tenir dues noies i quatre nois, cadascun dels quals va ser cap d'una casa del Pla de Fals. El primer fill, el Josep, es va quedar a casa, el segon, l'Agustí, va fundar ca l'Agustí, el tercer, l'Isidre, ca la Filomena, i el quart, el Pere, cal Tei de la Creu. Per una relació dels parcers del mas Tatger datada el 1852, se sap que els de cal Jan de la Roca menaven dues quarteres de cereals, vuit quarteres i mitja de vinya, vuit quartans d'olivar i deu quartans de terreny erm. També cuidaven tres vinyes més, pertanyents al Dalmau, Oliveres del Pla i la Torre. L'Agustí va fer testament el 1862 i va morir el 1867.

Josep Fossas Ibanyas va contreure matrimoni el 1855 amb Teresa Feixas Gabarró, de Camps. El dot va ser de 125

lliures en moneda i formaven part de l'aixovar nupcial els quatre vestits que es descriuen a continuació: Gipó de columbriana i faldilles d'indiana bona, gipó de panyo i faldilles d'escot, gipó de vellut i faldilles de baieta, i gipó de vellut i faldilles d'indiana. Aquesta parella va tenir alguns fills, però cap d'ells va sobreviure els pares, de manera que quan el Josep va morir el 1901, va deixar els seus béns al

seu nebot Josep, fill del seu germà de ca l'Agustí. Josep Fossas Tomasa havia nascut el 1871 i es va casar amb Dolors Biosca Soler, de cal Gascó. Van tenir la següent descendència: l'Agustí (1904), l'Antònia (1910), i el Lluís (1914). Degut a les queixes dels veïns, el setembre de 1924 l'Ajuntament va cessar a l'agutzil del nucli de Fals i va nomenar per aquest càrrec al Josep Fossas. La seva feina consistia en trametre les comunicacions municipals i encarregar-se de les obres de reparació dels camins. La Dolors Biosca va morir el 1919 a l'edat de 40 anys, mentre que el Josep va viure fins el 1936. La següent generació va estar formada pel Agustí Fossas Biosca i Delícia Mas Vilajosana, aquesta natural de Sant Fruitós. Es a partir d'aquest moment quan ja el cognom Fossas perd definitivament una "s", segurament com a conseqüència de la seva castellanització.

La parella va tenir dos fills, el Josep i el Joaquim. El Josep, que era fuster, va marxar de casa per casar-se a Manresa amb Mercè Miravalles Colom. En canvi, el Joaquim es va quedar amb els pares i treballava a l'estació de ferrocarril. Quan l'Agustí es va fer gran i va perdre les forces, va tornar les terres que menava al Tatger. La Delícia va traspasar el 1975 i l'Agustí el 1982. Van quedar-ne hereus els dos fills.

En morir el Josep, la propietat de la casa va quedar repartida entre la seva vídua, el seu fill Josep Maria Fossas Miravalles, i el seu germà Joaquim. Durant uns anys ningú va habitar la casa i aquesta va començar a degradar-se de forma alarmant. Vicenç Guitart va comprar-la el 2000, i així el mas Tatger va recuperar una part del patrimoni que havia alienat dos cents anys enrera.